(סה) לא מַהֲנֵי. ע וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַקָּנִים שָׁבַצְּדָדִים חֲזָקִים לְקַבֵּל דָּלֶת כָּל שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ שֶׁל קַשׁ אוֹ שֶׁל קָנִים. פאֲבָל קָנֶה שֶׁעַל גַּבֵּן סַגִּי בְּכָל שֶׁהוּא וַאֲפִלּוּ (סו) גְּמִי מַהֲנֵי: יב צ כִּפָּה (פרוש שער העשוי ככפה, רש"י (ע"ז ד"ה מיפה)), אִם יֵשׁ בְּרִגְלֶיהָ, דְּהַיְנוּ (סז) קֶרֶם שֶׁהַתְּחִיל לְהִתְעַגֵּל, עֲשָׂרָה טְפָחִים, מֻתֶּרֶת מִשּׁוּם צוּרַת פֶּתַח:

ע שם בְּגֶמָרָא (י"א). פ שם. צ שם.

א עַרוּבִין ב' (ע"א). ב שם י"ב (ע"ב). ג שם. ד שם בְּפֵרוּשׁ הָרַב רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (נ. ד"ה חצר), וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי רַשִּׁ"י (שם ד"ה בפסין). ה בְּבֵית יוֹסֵף כָּתַב לְאוֹ דַּוְקָא טֶפַח דְּבִמְשֻׁהוּ מִכָּאן וּמִשָּׁהוּ מִכָּאן סַגִּי". ו שם.

שסג דיני מבוי ולחי. ובו ל"ו סעיפים:

א (א) אמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת, (ב) * אֲסָרוּ חֲכָמִים לְטַלְטֵל בּוֹ עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה (ג) שׁוּם תִּקּוּן בָּרְבִיעִית: ב בחָצֵר (ד) שֶׁנִּפְרֶצֶת (ה) בְּמִלּוֹאוֹ (ו) עַד עָשָׂר אַמּוֹת, נִתָּר בְּפַס רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁיַּעֲמִידֵנוּ מִצַּד אֶחָד בַּמָּקוֹם הַפָּרוּץ, וְאִם יִרְצֶה לְתַקְּנוֹ בִּשְׁנֵי צִדֵּי הַפִּרְצָה, גדֵּי * בִּשְׁנֵי פַּסִּין שֶׁל שְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין. דוְהוּא הַדִּין לְנִשְׁתַּיֵּר מֵהֶם כְּתֶל רְבִיעִי בָּנוּי כְּשִׁעוּר אַרְבָּעָה טְפָחִים (ז) בְּמָקוֹם אֶחָד אוֹ אִם נִשְׁתַּיֵּר מֵהַשְּׁנֵי צְדָדִים (ח) * הטֶפַח מִכָּאן וְטֶפַח מִכָּאן, וְכָל זֶה (ט) בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. יוַאֲפִלּוּ אֵין בַּפִּרְצָה אַרְבָּעָה טְפָחִים, (י) * כֵּיוָן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִסְתַּפֵּק הַפְּרִי מְגָדִים (משי"ז סק"ד) (נג) וּמְצַדֵּד בָּזֶה לְהַחְמִיר, אֲבָל אִם אֵין הַקָּנִים עוֹדְפִין לְמַעְלָה אֶלָּא שֶׁחָקַק רַק מְעַט בְּאֶמְצָעִיתָן לְהַנִּיחַ הַחָבֶל בְּתוֹכוֹ שֶׁיִּהְא מַנָּח בְּטוּב וְלֹא יִשְׁתַּלְשֵׁל לְמַטָּה, שַׁפִּיר דָּמֵי, דְּמִקְרֵי זֶה עַל גַּבּוֹ. וְכֵן אִם נוֹעֵץ מְסֻמָּר בְּרֹאשׁ הַקָּנֶה וְקוֹשֵׁר בּוֹ הַחָבֶל, שַׁפִּיר דָּמֵי, דְּהָא מֻנָּח מִלְּמַעְלָה נֶגֶד הַקָּנֶה. וְאִם כָּרַךְ (נג) הַחוּט סָבִיב הַקָּנֶה מִן הַצַּד עַד שֶׁבִּכְרִיכָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה עַל רֹאשֵׁי הַקָּנִים, גַּם כֵּן כָּשֵׁר. אִם יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל הַטַּעֲלֵגְרַאף בְּמָקוֹם צוּרַת הַפֶּתַח עַיֵּן בְּתִשְׁבֹּתַ מַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן ל"א וּבְתִשְׁבֹּתַ שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מֵהַדּוּרָא קַמָּא חֵלֶק ב' סִימָן פ"ו וּפ"ח וּבְתִשְׁבֹּתַ בֵּית שְׁלֹמֹה חֵלֶק א' סִימָן מ"א: (סה) **לָא מַהֲנֵי.** וְאִם הָעֲמִיד קָנֶה אַחַר (מ) תַּחַת אֵיזֶה מָקוֹם שֶׁהָיָה מִן הַצַּד, כָּשֵׁר, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִשְׁלֹף קָנֶה הַפָּסוּל מִפָּנֵי הָרוֹאִים: (סו) **גְּמִי.** וּמִכָּל מָקוֹם (מא) אוֹתוֹ גְּמִי צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִנָּטֵל עַל יְדֵי רוּחַ. וְכָתַב בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל דְּמִכָּל מָקוֹם קִיל קָנֶה שֶׁעַל גַּבֵּן מִקָּנֶה שֶׁבַּצְּדָדִים, דְּאוֹתָן שֶׁבַּצְּדָדִים צָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁלֹּא יְנִידֵם רוּחַ [וְכֵן שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן שס"ג סָעִיף קָטָן ד'] כֵּיוָן דְּהֵם מְשׁוּם מְחִצָּה וּמְחִצָּה שֶׁרוּחַ מְנִידָה לֹא מִקְרֵי מְחִצָּה, אֲבָל הַקָּנֶה שֶׁעַל גַּבֵּן נְהִי דְּצָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁלֹּא יְנָטֵל עַל יְדֵי הָרוּחַ אֲבָל אִי הָרוּחַ יְנִידוֹ אֵין בְּכָךְ כְּלוּם, דְּעִקַּר הַמְּחִצָּה תְּלוּי בִּשְׁנֵי הַקָּנִים הָעוֹמְדִים מִן הַצַּד. (ט) וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁמַּחְמִירִין בָּזֶה, וּלְדִידְהוּ בְּשֶׁעוֹשִׂין הָעֲרוּב עַל יְדֵי חָבֶל צָרִיךְ לְמָתְחוֹ בְּחֻזְקָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנִידוֹ הָרוּחַ: **יב** (סז) **קֶרֶם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַגֵּל.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא מִצְּרָפִינַן מְקוֹם הָעֲגוּל לְגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת צוּרַת הַפֶּתַח:

א (א) **מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת.** הַיְנוּ כְּגוֹן מְבוֹי שֶׁפְּתוּחַ לִרְוָחָה רְבִיעִית אוֹ חָצֵר שֶׁנִּפְרֶצֶת אֶחָד מִכְּתָלֶיהָ. וּבֵין שֶׁפְּתוּחַ לְכַרְמְלִית אוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים: (ב) **אָסְרוּ חֲכָמִים לְטַלְטֵל בּוֹ.** שִׁעוּר אַרְבַּע אַמּוֹת. וְטַעַם שֶׁאָסְרוּהוּ, דְּכֵיוָן שֶׁרוּחַ רְבִיעִית פָּתוּחַ לְגַמְרֵי (ג) דּוֹמֶה קְצָת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵי נַתִּיר בָּזֶה יָבוֹא לְטַלְטֵל גַּם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (ג) **שׁוּם תִּקּוּן בָּרְבִיעִית.** הַיְנוּ כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף ב' וג' לְכָל אֶחָד כִּדְיָנוֹ: **ב** (ד) **שֶׁנִּפְרֶצֶת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, לְמָקוֹם הָאָסוּר לָהּ: (ה) **בְּמִלּוֹאוֹ.** כְּלוֹמַר, כָּל הַכֹּתֶל: (ו) **עַד עָשָׂר אַמּוֹת.** וְעַד בְּכָלָל. דְּאַף דִּבְעַלְמָא קַיְמָא לַן דְּאִם נִפְרַץ הַכֹּתֶל עֶשֶׂר אַמּוֹת נֶחְשַׁב הַפִּרְצָה כְּפָתַח, הָכָא שֶׁכָּל הַכֹּתֶל נֶחְסַר לֹא נוֹכַל לַחְשֹׁב זֶה הַמָּקוֹם לְפֶתַח: (ז) **בְּמָקוֹם אֶחָד.** הַיְנוּ (נ) בְּרֹאשׁ הַכֹּתֶל: (ח) **טֶפַח מִכָּאן וְכוּ'.** גלָאו דַּוְקָא טֶפַח, אֶלָּא דֵּי בִּשְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין וְכַנַּ"ל בְּמַעֲמִיד פַּסִּין לְכַתְּחִלָּה וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה טפח): (ט) **בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים.** וְאֵין צָרִיךְ שִׁיָּרָה שָׁוָה בְּגֹבַהּ לְשֹׁאָר הַכְּתָלִים. מִיהוּ בְּפָחוֹת מִזֶּה אֵין עָלָיו שֵׁם מְחִיצָה כְּלָל: (י) **כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּמִלּוֹאוֹ.** הַאי 'בְּמִלּוֹאוֹ' לָאו דַּוְקָא, דַּאֲפִלּוּ אִם

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * אָסְרוּ חֲכָמִים וְכוּ'. וּלְעִנְיַן אִי מִקְרֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד מִן הַתּוֹרָה לְחַיֵּב הַזּוֹרֵק מִתּוֹכוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, יֵשׁ פְּלוּגְתָּא בָּזֶה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, דְּלִדְעַת הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק י"ד (הל' א, ד) לֹא מִקְרֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּאַרְבַּע מְחִיצוֹת אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּשָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת שְׁלֵמוֹת וְלֶחִי בְּכֹתֶל רְבִיעִי כַּחֲשִׁיב כְּמְחִיצָה, וְכֵן מוּכָח דַּעַת רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל בְּפֵרוּשׁוֹ בְּדֶרֶךְ י"ב עַיֵּן שָׁם. **אָכֵן לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים** [הַיְנוּ רַשִּׁ"י בְּעֵרוּבִין י"ב עַמּוּד ב' (ד"ה חי"ב) וְתוֹסָפוֹת בְּכָמָּה מְקוֹמוֹת וְהָרַאֲבַ"ד בְּהַשָּׂגוֹתָיו (שבת פי"ז ה"ט) וְהָרֹא"ש פֶּרֶק קַמָּא דְּסֻכָּה (פ"א ס"ט) וְהָרַשְׁבָּ"א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש"ג ס"א) וּבְחִדּוּשָׁיו (י"א: ד"ה גירסת) וְהָרִיטְבָּ"א (י"ב: ד"ה קסבר)], **בִּשְׁלֹשָׁה מְחִיצוֹת אוֹ בִּשְׁתֵּי מְחִיצוֹת וְלֶחִי, רְשׁוּת הַיָּחִיד גָּמוּר הוּא מִן הַתּוֹרָה.**

וְדַע דְּאֵין נִפְקָא מִנָּהּ לְדָעָה זוֹ אִם שְׁתֵּי הַמְּחִיצוֹת הָיוּ כְּמִין גַּ"ם אוֹ שְׁתֵּי הַמְּחִיצוֹת הָיוּ זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ דְּגַם בָּזֶה מִקְרֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד מִן הַתּוֹרָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד לֶחִי [הֵכִי מוּכָח מֵעֵרוּבִין דַּף י"ב עַמּוּד ב' מִקְּשִׁיַּת הַגְּמָרָא שָׁם מִבְּרַיְיתָא דְּרַבִּי יְהוּדָה עַיֵּן שָׁם], **אֲבָל אִם רְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בֵּין הַמְּחִיצוֹת** מוּכָח בְּשַׁבָּת דַּף ו' עַמּוּד ב' **דְּלָכְלַי עָלְמָא לֹא מְהַנֵּי בָּזֶה הַלֶּחִי לְשַׁוְּיָהּ רְשׁוּת הַיָּחִיד כֵּיוָן דְּרַבִּים בּוֹקְעִין בֵּין הַמְּחִיצוֹת,** וְעַיֵּן בַּעֵרוּבִין י"ב עַמּוּד ב' בְּתוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אַיתֵיבֵיהּ וּבְדֶרֶךְ כ"ב עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דְּרַבָּנָן אִדְרַבָּנָן וְכוּ' דְּמִשְׁמַע לְכָאוֹרָה בְּהֶפּוּךְ מִדְּבָרֵינוּ, אֲבָל כְּבָר תָּמַהּ עֲלֵיהֶם הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּדֶרֶךְ י"ב עַמּוּד ב' בְּהַגָּהוֹתָיו מַהֲדּ"ק סוּגְיָא דְּשַׁבָּת הַנַּ"ל, וְכֵן מָצָאתִי בְּרִיטְבָּ"א דַּף כ"ב עַמּוּד א' בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת גּוּפָא דְּלִשְׁנָא דְּאֵין מַעֲרִבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ מְשֻׁמַּע אֲפִלּוּ מִדְּאוֹרַיְיתָא לֹא מְהַנֵּי. [א]**וְדַע עוֹד דְּיֵשׁ קְצָת מִן הָרִאשׁוֹנִים דְּעוֹשִׂין הַכְרָעָה בֵּין הַשִּׁיטוֹת וּמוּבָא בַּשַּׁ"ז** (סק"א), **דְּהֵיכָא שֶׁפְּתוּחַ הַמְּבוֹי אוֹ הֶחָצֵר הַזֶּה לִרְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן דְּזִימְנִין דְּחִקֵּי בֵּיהּ רַבִּים וְעָבְדִי לְגַיְיהּ אֵין עֲלֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה שֵׁם רְשׁוּת הַיָּחִיד,** וּמִתַּיְשֵׁב בָּזֶה הַסּוּגְיָא דְּכָל אֶחָד מֵהֶצָּרוֹ צ"ל עַמּוּד א' דְּמוּכָח שָׁם לְכָאוֹרָה לְהֶדְיָא דְּכֹל שֶׁנִּפְרָצָה כֹּתֶל אֶחָד מֵהֶצָּרוֹ הַפְּמוּרִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם זָרַק מְחוֹכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים פְּטוּר, עַיֵּן שָׁם בְּרִיטְבָּ"א וּבְהָרַב הַמַּגִּיד פֶּרֶק י"ז מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ט) וּבְכֶלֶךְ מִשְׁנָה שָׁם בְּשֵׁם הָרַמַּ"ךְ:

ב * בִּשְׁנֵי פַּסִּין שֶׁל שְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין. אַף שֶׁהוּא מִמַּשׁ כְּמוֹ לֶחִי, קָרְאוּ בְּשֵׁם 'פַּס: אַבּ דְּאָמַר בְּרַיְיתָא 'פַּס רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים':

*** טֶפַח מִכָּאן וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ח) דְּלֹא דַּוְקָא טֶפַח. וְאַף עַל גַּב דְּבָדְרָכֵי מֹשֶׁה (סק"א) כָּתַב דִּבְנִשְׁתַּיֵּר גֹּרֶע מִמַּעֲמִיד פַּסִּין לְכַתְּחִלָּה וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דֶּרֶךְ י' (ע"א) בְּתִרוּצָא קַתָּרָא, מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא נִרְאֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף וּכְתִרוּץ קַמָּא שֶׁל הַתּוֹסָפוֹת בְּדֶרֶךְ י' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וּשְׁנֵי טְפָחִים דְּלָאו דַּוְקָא קָאָמַר בַּשַּׁ"ס שְׁנֵי טְפָחִים וְסַגִּי בִּשְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין, וְכֵן בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ט"ו מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה י"ב אִיתָא בִּנְשִׁתַּיֵּר בְּיָדֵי בִּשְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין, וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָּ"א בְּדֶרֶךְ י', וְכֵן מָצָאתִי בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל שָׁם בְּדֶרֶךְ י' בְּסוּגְיָא דְּעֵרוּבִין בִּשְׁנֵי מַשֶּׂהוּיִין, וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש"א סי' יג), וּבְוַדַּאי לֹא דְּחִינַן כָּל הֵנִי רַבְוָותָא מִפְּנֵי דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת, וּבִכְרֵעַ שֶׁהַתּוֹסָפוֹת בְּעַצְמָן בְּתַרוּץ רִאשׁוֹן הִסְכִּימוּ לְדִינָא כָּכָל הֵנִי רַבְוָותָא, וְכֵן הִכְרִיעַ הָאֲלִיָּה רַבָּה (שם) לְדִינָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ [אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"ב סי' עא סק"א) שֶׁגַּם הוּא הִסְכִּים כֵּן מֵעִקַּר הַדִּין, וְהֵבִיא שֶׁגַּם דַּעַת רַשִּׁ"י כֵּן בְּהֶדְיָא בְּדֶרֶךְ י' עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לְאַשְׁמְעִינַן וְכוּ', דִּמְשְׁתְּרֵי גְּדוֹלָה בְּגִפּוּף מַשֶּׂהוּ, אַף לְכַתְּחִלָּה דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם (שם סעיף ג) דָּנְוון לְהַחְמִיר בְּדָבָר כְּהַשָּׁלְחָן עָרוּךְ, אִם לֹא בְּשָׁעַת הַדְּחָק]:

*** כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּמִלּוֹאוֹ.** כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"א) דְּאַפְשָׁר דְּמִירֵי שֶׁהֶחָצֵר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נג) עַיֵּן בְּמִקּוֹר חַיִּים בְּסוֹף תִּקּוּן עֵרוּבִין דְּמִשְׁמַע שָׁם לְכָאוֹרָה דְּמִקַּל בָּזֶה, וְאוּלַי גַּם כֵּן כַּוָּנָתוֹ בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָצָא לְמַעְלָה מֵהַקָּנִים כְּלוּם רַק שֶׁאֵין קְפִידָא בְּמֹה שֶׁהַלְּחָיַיִם עֲבֵיזֵן יוֹתֵר מֵהַחֶבֶל: (נד) תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ עֵרוּבִין: **(נה)** אַחֲרוֹנִים: **(נו)** מְרְדְּכַי (עיירובין סי' תצח) וְהוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים: **(נז)** מִשְׁפְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן קי"א. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד טָעֲמִים,

דְּאִי לֹא יִתְחַזֵּק בְּחֻזְקָה יֵשׁ כַּמָּה קִלְקוּלִים בָּזֶה. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד שֶׁכָּתַב דְּאִם הַחֶבֶל שְׁנוֹתְנִין עַל גַּבֵּי הַקָּנִים נִכְפָּף לְמַשָּׁה בְּעִגּוּל, יֵשׁ לְיַיחֵר לְתַקְּנוֹ, עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה:

א (ו) מִבְּאֹר בַּפּוֹסְקִים: **ב** (ז) דְּאִי לָאו הָכִי, אֲתֵי אֲוִירָא דְּהַאי גִּיסָא וּדְהַאי גִּיסָא וּמְבַטֵּל לֵיהּ:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"א) נקט כדעה זו, שאם פתוח לרה"ר הוי כרמלית, ואם פתוח לכרמלית הוי רשות היחיד. ב] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב שבנשתייר מן הכותל צריך דוקא שיעור טפח, שבפחות מכך אין היכר כ"ז שלא העמידו לשם כך.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁהוּא בְּמִלּוּאוֹ צָרִיךְ תִּקּוּן (יא) עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. [ז]וְאִם יֵשׁ בַּפִּרְצָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת (יב) אֲפִלּוּ אֵינָהּ בְּמִלּוּאוֹ צָרִיךְ לְתַקְּנָהּ בְּצוּרַת פֶּתַח: ג [ח]מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת וּפָרוּץ מִצַּד רְבִיעִי, (יג) הִתִּירוּ בְּלָחְיֵי (פְּרוּשׁ, תַּרְגּוּם 'הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד' לוּחָא חֲדָא) [ט]שֶׁעָבְיוּ וְרָחְבּוֹ (ט) (יד) כָּל שֶׁהוּא, שֶׁיְּעַמְּידֶנּוּ (טו) בְּפֶתַח הַמָּבוֹי וְיִהְיֶה גָּבְהוֹ (טז) עֲשָׂרָה טְפָחִים. וּמִכָּל דָּבָר שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ כָּשֵׁר, 'אֲפִלּוּ מִבַּעֲלֵי חַיִּים, [י]וּבִלְבַד שֶׁיִּקְשָׁרֶנּוּ שָׁם בַּחֲבָלִים לְכָתְלֵי הַמָּבוֹי בִּיתֵדוֹת שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַכְּתָלִים בְּעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְבֹּץ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְמַעֵט גָּבְהוֹ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים (יז) (וַאֲפִלּוּ קָשֵׁר שָׁם אָדָם נְמֵי הָוֵי לְחִי) (אור זרוע הל' עירובין סו"ס קכג): ד (יח) [ל]אִם יֵשׁ קָצָת כֹּתֶל בְּרוּחַ רְבִיעִי, עוֹלֶה מִשּׁוּם לְחִי, * וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ (יט) רֹחַב טֶפַח: ה (כ) [מ]לְחִי דְּאִי נָשִׁיב בֵּיהּ זִיקָא לָא מָצֵי (כ) קָאֵי, (כא) לָא חָשִׁיב לְחִי:

ז מִשְׁנָה שָׁם ט"ו (ע"א). ח מִשְׁנָה שָׁם י"א (ע"ב) וּכְדִמְפָרֵשׁ לֵהּ שָׁם בַּגְּמָרָא. ט מִשְׁנָה שָׁם י"ד (ע"ב) וּכְתַנָּא קַמָּא. י שָׁם וּכְתַנָּא קַמָּא. כ טור וְכֵן כָּתַב הָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק ט"ז (הכ"א) מִדִּין הַמְחִיצָה בְּסִימָן שס"ב סָעִיף ה' וְשָׁם צִיְּינְתִּיו. ל תּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק קַמָּא דְּעֵרוּבִין (י. ד"ה ושני) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי פֶּרֶק י"ז (אות ם). מ הַגָּהוֹת אֲשֵׁר"י בְּפֶרֶק קַמָּא (סי' ט).

בְּאוּר הַלָּכָה

רֹחַב בְּאַמְצַע וּבְקָצֵהוּ הוּא קָצָר שֶׁאֵין בְּכָל מִלּוּאוֹ שָׁם רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים, [א]אֲבָל אִם כָּל הַחֶצְיָ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים אֵין צָרִיךְ תִּקּוּן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּבָרָיו נְכוֹנִים לְדִינָא בָּזֶה, דְּזֶה לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו לְעֵרוּבִין י"ג עמוד א' (ד"ה אי"כא): כָּתַב הָרַאֲבַ"ד, נִרְאֶה לִי כִּי פְּלִיגִי תְּנָאֵי בִּדְרַב אַחְלַי [אם מבוי פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים צָרִיךְ תִּקּוּן] דְּגוּן שֶׁהַמָּבוֹי רָחָב מִבִּפְנִים וּמִתְקַצֵּר וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁהַפֶּתַח פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, אֲבָל אִם הָיָה כְּתֻלוֹ קָצָר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים דִּבְרֵי הַכֹּל מְקוֹם פְּטוּר הוּא וְאֵין צָרִיךְ כְּלוּם, עַד כָּאן, וְנִרְאִין דְּבָרָיו, עַד כָּאן לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א, וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָּ"א שָׁם (ד"ה איכא) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ"ד וְהִסְכִּים גַּם כֵּן לְדִבְרָיו, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה כָּל חִדּוּשׁוֹ שֶׁל רַבִּי אַחְלַי דִּמְקַל בְּמִבּוֹי שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, אֵינוֹ רַק בְּמִבּוֹי שֶׁהוּא רָחָב בְּכֻלּוֹ אֶלָּא שֶׁהוּא מִתְקַצֵּר סְמוּךְ לְפֶתַח, וְאִשְׁמְעִינָן דְּאַף בָּזֶה לֹא הַצְרִיכוּ חֲכָמִים תִּקּוּן, וּלְפִי זֶה כִּי מַקְשִׁינַן בַּשַּׁ"ס אַהָא דְּשִׁמּוּאֵל מֵהָא דְּרַב אַחְלַי וּמְשַׁנְּינַן דְּרַב אַחְלַי בְּמִבּוֹי אֲבָל בְּחָצֵר מְחֻמְרִינַן אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה, מִסְתַּבְּרָא דִּלְא מְחַמְרִינַן בְּחָצֵר אֶלָּא בְּגוֹנָא דְּקָמְיְרֵי רַב אַחְלַי בְּמִבּוֹי, דְּהֵינוּ הֵיכִי שֶׁכְּלּוֹ הוּא רָחָב אֶלָּא שֶׁכְּסוּפוֹ מִתְקַצֵּר, וְכֵן מְחֻמְרִינַן בְּחָצֵר כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים בְּכֻלּוֹ יֵשׁ בּוֹ שִׁעוּר אַרְבָּעָה, אֲבָל הֵיכִי שֶׁאֵין בְּכֻלּוֹ מְקוֹם אַרְבָּעָה אֵין סְבָרָא לְהַחְמִיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַאֲבַ"ד לְעִנְיַן מְבוֹי דְּלֵיכָּא מֵאן דְּפָלֵיג לְהַחְמִיר בְּכֻלּוֹ זֶה, דְּכֹל שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה הוּא מְקוֹם פְּטוּר, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לוֹמַר לְעִנְיַן חָצֵר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַחְמִיר בְּכֻלּוֹ זֶה שֶׁהוּא מְקוֹם פְּטוּר, וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"א) [כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף כ"ח] הֵינוּ מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּעִצְמוֹ בְּסָעִיף קָטָן כ"ט דְּמִיירֵי שֶׁפְּתִחְתּוֹ הוּא קָצָר אֲבָל בְּתוֹכוֹ רָחָב הַרְבֵּה, וְכַוָּנָתוֹ שָׁם לְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַאֲבַ"ד הַנַּ"ל, דְּאִלּוּ רָחַב פְּנִימֵי עִם פְּתִחְתּוֹ כְּשָׁוֶה, אֲפִלּוּ רָחָב שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אֵין צָרִיךְ כְּלוּם אֲפִלּוּ לְדַעְתָּ רִאשׁוֹנָה. וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא הִתְבּוֹנְנוּ הֵיטֵב בִּדְבָרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם וְלָכֵן הִשִּׁיגוּ עָלָיו דְּאִשְׁתְּמִיטְתֵּיהּ סוּגְיָא עֲרוּכָה, וּמִצָּאתִי בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ה) וּבְכֻמָּה מְגַדִּים (סק"א) וּבְפִרְי מְגַדִּים (א"א סק"א) שֶׁכָּתְבוּ בְּפָרוּשׁ(ו) כְּדִבְרֵינוּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא רָאוּ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָּ"א וְעַל כֵּן לֹא קָבְעוּ מִסְמָרוֹת בָּזֶה, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר שֶׁהִסְכִּים גַּם כֵּן לְדִבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם מִשּׁוּם הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָּ"א הַנַּ"ל וְכָתַב גַּם כֵּן שֶׁכְּתָבוּ כֵּן לְדִבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים, וְעַיִן לְקַמָּן בְּסָעִיף כ"ח וּבְמַה שֶּׁכָּתְבוּ שָׁם:

ד * וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ רֹחַב טֶפַח. הַמְחַבֵּר אָזַל לְשִׁיטָתוֹ דְּפָסַק לְעֵיל גַּם לְעִנְיַן

גַּם כֵּן כָּשֵׁר וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"א עַיֵּן שָׁם: (יט) רֹחַב טֶפַח. עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: ה (כ) לְחִי דְּאִי נָשִׁיב וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין כְּשָׁעוֹשִׁין צוּרַת הַפֶּתַח, דְּלֹא עָדִיף מֵהָכָא כְּמוֹ שס"ב סָעִיף א': (כא) לֹא חָשִׁיב לְחִי. נִרְאֶה לִי דְּאִם הַלְּחִי לְמַטָּה אֵינוֹ מִתְנַעֲנֵעַ כְּגוֹן מַפִּילוֹ לָאָרֶץ אֶלָּא מְנִידוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן שס"ב סָעִיף א':

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נִשְׁתַּיֵּר מֵהַכָּתֶל שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כֹּל שֶׁהוּא מְעוּט לְגַבֵּי הַפִּרְוָץ צָרִיךְ תִּקּוּן, אֶלָּא (ג) אָתֵי לְאַפּוּקֵי הֵיכִי דְּהָעוֹמֵד מֵרֻבָּה דְּבָזֶה קַיְמָא לַן דְּרֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ וְהָוֵי כִּסְתוּם, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַחְזִיק אַרְבָּעָה טְפָחִים, כֹּל שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ יוֹתֵר מֵהַפִּרְוָץ סָגֵי: (יא) עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. פְּרוּשׁ, שֶׁיִּתְקַן הַפִּרְצָה בְּמִקְצָת וְלֹא יִשְׁתַּיֵּר אֶלָּא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה דְּאָז הָוֵי כְּלָבוּד, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הַפִּרְצָה לֹא הָיָה אֶלָּא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה (ד) דְּאֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן מִטַּעַם זֶה: (יב) אֲפִלּוּ אֵינָהּ בְּמִלּוּאָהּ. הַאי לִישְׁנָא לָאו דַּוְקָא, (ה) דַּאֲפִלּוּ הָעוֹמֵד מֵרֻבָּה עַל הַפִּרְוָץ גַּם כֵּן אָסוּר, (ו) דִּכְאִלּוּ נִפְרַץ כָּל הַכֹּתֶל דְּמֵי. וְצוּרַת הַפֶּתַח מַהֲנֵי (ז) אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא בְּמִלּוּאָהּ: ג (יג) הִתִּירוּ בְּלָחְיֵי. וְאַף דִּבְחֻצֵּר בָּעְיְנַן דַּוְקָא פַּס רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים, הָכָא הַקִּלּוּ חֲכָמִים. וְהַטַּעַם, שֶׁכֹּל שֶׁהוּא עֲשׂוּי יוֹתֵר לְדִירָה וּלְתַשְׁמִישֵׁי הָצָנַע, צָרִיךְ מְחִיצוֹת יוֹתֵר גְּמוּרוֹת, וּלְפִיכָךְ הַחֲצֵרוֹת שֶׁדַּרְכָּן שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן יוֹתֵר בְּתַשְׁמִישֵׁי הָצָנַע וְלֶאֱכֹל, צְרִיכוֹת מְחִיצוֹתַיִן לִהְיוֹת יוֹתֵר גְּמוּרוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁם רְשׁוּת הַיָּחִיד עֲלֵיהֶן מֵהַמְּבוֹאוֹת שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהֶן בְּתַשְׁמִישֵׁי הָצָנַע, וּלְפִיכָךְ דֵּי בְּמָבוֹי בְּלָחְיֵי. וְעַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף כ"ו שֶׁזֶּהוּ דַּוְקָא כְּשֶׁאֵין רָחָב פְּתִחְתּוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, וְעוֹד פָּרָטִים עַיֵּן שָׁם: (יד) כָּל שֶׁהוּא. אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאַצְבַּע [אַחֲרוֹנִים]: (טו) בְּפֶתַח הַמָּבוֹי. עַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף ל"א: (טז) עֲשָׂרָה טְפָחִים. מְרֻוָּחִים וְלֹא מְצֻמָּצָמִים [חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (בהגהות לשו"ע)]. וַעֲשָׂרָה טְפָחִים מַהֲנֵי (ח) אֲפִלּוּ לְמָבוֹי שָׁגָבוֹהַּ עֶשְׂרִים אַמָּה: (יז) וַאֲפִלּוּ קָשַׁר וְכוּ'. וּמַיְרֵי (ט) שֶׁלֹּא הוֹדִיעוֹ שֶׁהֶעֱמִידוֹ לְשֵׁם לְחִי, אִם כֵּן בְּדַאֲי יָלֵף לוֹ שֶׁלֹּא יַעֲמֹד שָׁם כָּל הַיּוֹם, לָכֵן בָּעְיְנַן דַּוְקָא כָּשֵׁר. [י]וְיֵשׁ מַחְמִירִין אֲפִלּוּ (י) בְּהוֹדִיעוֹ, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵלֵךְ מִשָּׁם: ד (יח) אִם יֵשׁ קָצָת כֹּתֶל וְכוּ'. אַף דְּלֹא נַעֲשָׂה לְשֵׁם לְחִי, קַיְמָא לַן דְּלִחְיֵי הָעוֹמֵד מֵאֲלֵיו עוֹלֶה לְשֵׁם לְחִי, וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁעוֹשִׁין צוּרַת הַפֶּתַח [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]. וַאֲפִלּוּ (יא) אֵין הָרוּחַ מְנַדְנֶדֶת כְּלָל, כֵּיוָן שֶׁהוּא חָשִׁיב לְחִי. נִרְאֶה לִי דְּאִם הַלְּחִי לְמַטָּה אֵינוֹ מִתְנַעֲנֵעַ כְּגוֹן שֶׁקְּבוּעִין בְּמִסְמְרִים אֵצֶל הַכֹּתֶל אוֹ שֶׁקְּשׁוּרִים הֵיטֵב, וְרַק בְּגַבֵּהּ טָפָחִים, כְּגוֹן שֶׁקְּבוּעִין בְּמִסְמְרִים אֵצֶל הַכֹּתֶל אוֹ שֶׁקְּשׁוּרִים הֵיטֵב, וְרַק בְּגַבֵּהּ לְמַעְלָה הֵם מִתְנַעְנְעִין עִם הַקָּנֶה שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן, גַּם כֵּן לֹא מַהֲנֵי, דִּנְתַבַּטֵּל מַהֵן שֵׁם צוּרַת הַפֶּתַח, וְרַק יֵשׁ לָהֶן שֵׁם לְחָיַיִם לְבַד. אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּים בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּסוֹף סִימָן שס"ב (ס"ק כא) דְּהַקָּנֶה שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן אֵין לְהַקְפִּיד אִם הוּא מִתְנַעֲנֵעַ וְרַק שֶׁלֹּא יִנָּטֵל לְגַמְרֵי עַל יְדֵי הָרוּחַ, גַּם בָּזֶה יֵשׁ [לְהִכָּשִׁיר אִם עֲשָׂרָה טְפָחִים הַמְּחוּבָּרִים אֵין מִתְנַעֲנְעִים, וּמַה שֶּׁהַלְּחָיַיִם מִתְנַעֲנְעִים לְמַעְלָה, דַּל לָהֶן כְּאִלּוּ אֵינוֹ, גַּם כֵּן מִתְכַּשֵּׁר עַל יְדֵי הַקָּנֶה שֶׁלְּמַעְלָה דְּמִהְנֵי אֲפִלּוּ רְחוֹק כְּמָה אַמּוֹת גַּבֵּהּ מֵהַקָּנִים שֶׁבִּצְדָדִים, וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סִימָן שס"ב. אָמְנָם מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, אִם הַקָּנֶה שֶׁלְּמַעְלָה קָצָר מֵרֹחַב הַמָּבוֹי כְּגוֹן שֶׁרֹּחַב הַמָּבוֹי הוּא י"ב אַמָּה וְהַקָּנֶה שֶׁלְּמַעְלָה הוּא רַק עֲשָׂרָה אַמָּה וְהַקָּנִים שֶׁבִּצְדָדִים עוֹמְדִים בִּשְׁפוּעַ קָצָת וּמִתְקַשֵּׁר הַקָּנֶה הַקָּצָר עַל גַּבֵּיהֶן, בָּזֶה יֵשׁ לְכָאוֹרָה לְהִסְתַּפֵּק אִם הַקָּנִים שֶׁבִּצְדָדִים מִתְנַעֲנְעִים אִם מֵהָנֵי, דְּהָכָא אִם תֹּאמַר דִּל הַחֵלֶק שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַקָּנִים כְּאִלּוּ אֵינוֹ, לֹא תֶּהֱנֵי תּוּ הַקָּנֶה שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן, אוֹ אוּלַי כֵּיוָן דְּעִקַּר הַמְּחִצָּה שֶׁהוּא י' טְפָחִים הַתַּחְתּוֹנִים עוֹמְדִים בְּחִזְקָה וְאֵינָם מִתְנַעֲנְעִים, לֹא אִכְפַּת לָן אִם הָעֶדֶף שֶׁל הַמְּחִצָּה מִתְנַעֲנֵעַ, וְנִגְרָר הָעֶדֶף כְּתַר עִקַּר הַמְּחִצָּה, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

בֵּאוּר הַמִּשְׁנָה

קָנֶה הַפָּסוּל מִפְּנֵי הָרוֹאִים. כְּגוֹן הַגְּדוֹלָה בְּשֵׁם הָרַאֲ"ם (ח"ב סי' כה), וְעַיֵּן ט"ז (סק"ד): ג (ט) כָּל שֶׁהוּא. אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאֲצְבַּע. בַּ"ח, מְגַן אַבְרָהָם (סק"ב): ה (כ) קָאֵי. וַאֲפִלּוּ אֵין הָרוּחַ מַפִּילוֹ אֶלָּא מְנִידוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַ"י שִׁ"ן סִימָן שס"ב (סעיף א):

לְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשו"ע הָרַב (ס"ד) לֹא חִילֵק בָּזֶה, וְנִרְאֶה דְּעָתוֹ, שֶׁגַּם כְּשֶׁתּוֹךְ הַחֵצֶר פְּחוֹת מִד' טְפָחִים צָרִיךְ תִּיקּוּן. **ב]** וּבְשו"ע הָרַב (ס"ה) נָקַט שֶׁאִם הוֹדִיעוֹ שֶׁמֵּעֵמִידוֹ לְשֵׁם לְחִי אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּלֵּךְ לוֹ.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah